

Mötesanteckning

Samråd funktionshindersfrågor

Kommittén för mänskliga rättigheter

Mötesdatum: 2018-11-22

Tid: Kl. 13.30 – 16.30

Plats: Visionen, Regionens Hus, Vänersborg

Deltagare

Bengt Fernström

Britt Artursson

Elaine Johansson

Hans Hedström

Kenneth Sandberg

Kent Olaisson

Lena Svensson

Mona Eriksson

Ulla Adolfsson

Stig-Olov Tingbratt kommittén för mänskliga rättigheter

Åsa Olsson regionutvecklare avdelning mänskliga rättigheter

Övriga deltagare

Terese Anthin regionutvecklare kultur Västra Götalandsregionen

Dagordningen godkändes och föregående mötesanteckningar läggs till handlingarna.

Ny regional kulturstrategi 2020-2023

Terese Anthin informerar om en ny regional kulturstrategi som håller på att framarbetas och vill ha synpunkter från samrådet för funktionshindersfrågor. Hon har även träffat kommitténs övriga fyra samråd. Enligt lagen "Fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet" behöver varje region fastställa en regional kulturplan för att få del av statsbidrag. Idag finns ett måldokument

inom kulturen "Kulturstrategi för Västra Götaland- en mötesplats i världen" och Västra Götalands regionala kulturplan 2016-2019.

Kulturstrategins funktion:

- Kulturstrategin styr, tillsammans med RF:s årliga budget, Västra Götalandsregionens satsningar inom kulturområdet 2020-2023.
- Kulturstrategin samspelar med Västra Götalandsregionens övergripande styrdokument för visionen om ett gott liv i Västra Götaland.
- Kulturstrategin fungerar som vägledning för de organisationer som möjliggör och utvecklar kulturen i Västra Götaland
- Kulturstrategin samspelar med kommunala kulturpolitiska dokument

Terese berättar om Vidgat deltagande, om rätten att delta i kulturlivet.

- Strategiområdet Vidga deltagandet innebär att genom samverkan med skola, folkbildning, universitet, föreningsliv, arbetsliv och hälso- och sjukvård, aktivt motverka diskrimineringsgrunder, men också geografiska avstånd som hindrar eller försvårar deltagande i regionens kulturliv.
- Deltagande i kulturlivet är en rättighet oavsett bakgrund, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnicitet, religion/trosuppfattning, ålder, funktion, sexuell läggning eller klass/socioekonomi.

Vidgat deltagande handlar om att gå från tillgänglighet till delaktighet; från utbud till invånarnas efterfrågan. Det handlar med andra ord inte längre om att marknadsföra färdigproducerade program, utan om förändringsprocesser och dialog med invånarna som ska leda till ökad jämlikhet och jämställdhet vad gäller invånarnas eget skapande och kulturintresse. Det räcker inte med att öppna dörrarna till institutionerna, införa fri entré eller att tillgänglighetsanpassa lokalerna: man måste framför allt övervinna mentala barriärer och diskriminerande normer.

Diskussionen som följer handlar om hur deltagandet i kulturlivet ska öka och gruppen svarar på frågorna:

- ✓ Hur jämlikt upplever ni att kulturlivet i Västra Götaland är idag?
- ✓ Vilka är de största utmaningarna för att öka deltagandet i kulturlivet och stärka rättigheterna hos funktionshindrade?
- ✓ Vad behöver vi göra annorlunda?
- ✓ Vilka resurser finns och vad är Västra Götalandsregionens roll?

Synpunkter från samrådet:

- Jag är nyfiken på funktionsrättsperspektivet (rättigheter för personer med funktionsnedsättning) och hur det tas omhand. Har ni diskuterat det specifikt, det handlar bland annat om fysisk tillgänglighet, tillgång till färdtjänst och ledsagare.
- Jag ser gärna positiv särbehandling (det står i FNkonventionen) liknande Relaxed performance där ledsagare går in gratis och det finns möjligheter att röra sig runt, dansa, sjunga eller bara lyssna. Denna typ av föreställningar borde finnas på fler ställen i regionen. Nästa föreställning på Konserthuset är den 30 mars.
- Relaxed performance är jättebra men ofta är det allt som är omkring som måste fungera för att en person ska kunna komma dit. På ett gruppboende behöver personal veta att de kan och ska följa med eller en ledsagare. På relaxed performance är det ofta anhöriga som deltar, inte gruppboendets personal. Kommunerna borde samverka mer med assistenter. Politikerna i region och kommuner borde samverka mer kring dessa frågor. Kanske skulle man kunna resa gratis till föreställningar.
- Eftersom det är så sällsynt med anpassade föreställningar skulle det behövas mycket mer marknadsföring. Vi är så vana att det inte finns något att välja på så vi tittar inte ens efter det. Det behöver läggas in extra resurser för marknadsföring.
- Marknadsföring med målanpassning.
- För många personer är det svårt att ta sig dit, svårt att sitta, det är mörkt, för högt ljud, starka parfymer på andra besökare. Är det för många svårigheter, blir det en vana att avstå.
- Det borde gå att avbeställa sin biljett sent. Det kan handla om att smärta tilltar eller problem med färdtjänsten.
- Många säger kultur – det visuella, taktila, många med dövblindhet. Det fanns ett projekt under kort tid med en taktil utställning. Det har inte byggts upp fler. Att ta in en tolk är inte alltid så bra, man måste förstå gruppens identitet. Jag är döv och det generella utbudet är att på ett år är det kanske två till tre saker som erbjuds. Det är riksteatern som kommer. Bio kan jag ju gå på, då finns det textning.

- Det är en hel kedja som måste fungera. Men även om musikalen går flera månader så är det kanske bara en som är syntolkad. Just den gången kanske man inte får färdtjänst eller ledsagare. En föreställning kan behöva syntolkas flera gånger för att syntolkningen ska fungera bra. Att besöka ett kulturarrangemang innebär att alla länkar måste fungera.
- Ett rundare Västra Götaland behövs och att alla kommunalförbund är med.
- Det är många som är isolerade. Det är ett kämpande, alla har inte så mycket kraft eftersom det kan handla om att beställa färdtjänst, ledsagare med mera.
- För många är det ett hinder att kunna boka biljetter via webben. De kanske inte använder en dator. Det måste gå att ringa och boka biljetter.
- För de som kan boka biljetter via webben behöver webben vara tillgänglig.
- Det är viktigt att kunna erbjuda kultur även mindre grupper som till exempel de dövblinda. Viktigt att det finns variation och att satsa på andra målgrupper.
- Många har små inkomster. Att dessutom betala för ledsagaren gör besöket ännu mer ojämnt.
- Viktigt att ha kunskap om bemötande av personer med funktionsnedsättning.
- En fråga behöver alltid ställas: Ställer vi någon grupp utanför nu?

Terese tackar för alla kloka synpunkter och berättar sammanfattningsvis att alla inspel bearbetas och att politikerna bestämmer i slutändan. Hemsidan uppdateras: vgregion.se/kultur

- Utkast presenteras jan/feb 2019
- Open hearings i feb 2019
- Möjlighet att komma med inspel (i samband med open hearings eller skriftligt)
- Bearbetning av utkast inför beslut
- Beslut i kulturnämnden om förslag till RF april 2019

Inkomna frågor samt uppföljning av tidigare ställda frågor:

MR Krav vid Upphandlingar - Jobb och sysselsättning

En viktig fråga för funktionshinderrörelsen är jobb eller sysselsättning för personer med funktionsnedsättning. Dagens Samhälle #37 belyser att Upphandlingsmyndigheten har tagit fram en "Gemensam ledstång för dem som vill använda sysselsättningskrav i upphandlingen för att nå samhällsmål". Det är en första versionen av en nationell, enhetlig modell för hur jobb-och sysselsättningskrav kan ställas i upphandlingar.

1. Finns det idag någon eller några upphandlingar där det finns med jobb- och sysselsättningskrav och vilka är de?
2. Hur kan den politiska ledningen aktivt medverka till att jobb- och sysselsättningskrav blir en viktig del i Regionens kommande upphandlingar?

Svar: Västra Götalandsregionen kan i dagsläget inte visa upp så många exempel på detta men ett arbete har påbörjats. Upphandlingsmyndigheten tagit fram ett stödpaket för upphandlande myndigheter. Ann-Sofi Lodin har gett ett uppdrag till Koncerninköp som varit på en uppstart då Upphandlingsmyndighetens "första paket" presenterats. 2019 kommer det att startas en pilot i Västra Götalandsregionen. Rekrytering kommer att ske i samarbete med Arbetsförmedlingen.

MR Universal Design

En annan del i upphandlingen är att tillgängligheten beaktas. Från Funktionsrådet sida har vi i många år deltagit i framtagandet av riktlinjer och standards på varor och tjänster som skall vara tillgängliga för ALLA dvs. Universal Design eller universell utformning.

1. Hur kravställs universell utformning idag?
2. I vilka rådande upphandlingar finns Universal Design med som ett av kraven?
3. Hur kan den politiska ledningen aktivt medverka så att Universal Design blir en viktig del i Regionens kommande upphandlingar?

Svar: Koncerninköp har en upphandlingsplan som uppdateras årligen. Innehållet i den diskuterar avdelning mänskliga rättigheter tillsammans med inköp och där det är relevant bidrar avdelningen med kunskap. Sedan handlingsplanen "För varje människa" antogs har de mål och åtgärder som är fastställda i den även tagits med i relevanta upphandlingar främst inom hälso- och sjukvården som Koncerninköp och Hälso- och sjukvårdsnämnderna ansvarar för. Här har avdelningen medverkat i framtagandet av en mall för Avtalsvillkor för hälso- och sjukvårdstjänster. Som till exempel ställer krav på att förutom fysisk tillgänglighet ska det gå att boka en besökstid i receptionen och kommunikation mellan

patienter och verksamhet ska möjliggöras för personer som är döva eller personer som upplever den ordinarie samtalsbokningen som för svår, genom teknik eller upprättade rutiner.

I upphandlingar som avdelning mänskliga rättigheter tar del av finns alltid den fysiska tillgängligheten med som en faktor. Här används Västra Götalandsregionens "Tillgängliga och användbara miljöer, riktlinjer och standarder för fysisk tillgänglighet" där ett kapitel till exempel handlar om automater och utrustning. Dessa riktlinjer har tagits fram tillsammans med samrådets företrädare sedan början på 2000 och framåt. I flera upphandlingar som tåg och spårvagnar, självcheckningskiosk och samtalsbokning har företrädare från samrådet medverkat.

Nu finns det europeiska standarder som avdelningen hänvisar till som ska säkerställa att personer med olika funktionsnedsättningar ska kunna använda varan eller tjänsten. Det finns bland annat en standard som handlar om IKT alltså informations och kommunikationsteknik (EN 301 549). I det nyss antagna webbtillgänglighetsdirektivet hänvisas till denna standard och till webbriktlinjerna.

<https://www.pts.se/en301549vagledning>

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagratsremiss/2018/06/genomforande-av-webbtillganglighetsdirektivet/>

<https://webbriktlinjer.se/riktlinjer/1-utga-fran-wcag-2-1-niva-aa/#rekommendation-for-niva-av-tillganglighet>

Det här är viktiga kunskaps- och kravunderlag som behövs för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan använda det som handlas upp vad gäller IT och webb. Tack vare Tillgänglighetsdirektivet så finns det nu betydligt fler anställda inom VGR, bland annat på Digital media som arbetar mycket med dessa frågor. De deltar som stöd i olika upphandlingar som handlar om IT och webb.

Det är också på gång en europeisk standard för produkter, varor och tjänster EN17161 Design för Alla - Tillgänglighet med ett design för alla angreppssätt för produkter, varor och tjänster. Den kan komma att ge stöd från nästa år då det kommer att finnas ett verktyg för att vässa organisationerna för universell utformning.

Omvärldsbevakning av ledsagarkort. Har presenterats för kommittén för mänskliga rättigheter. Eventuell fortsättning får beslutas av den nya beredningen.

Samtalsbokning. Förra samrådstillfället konstaterades att det går att vänta kvar i telefonen utan att trycka på olika val. Samrådet får föra denna information vidare till den eller de som tog upp det som en fråga förra samrådstillfället.

Reshjälpskortet. Det går nu att ansöka om reshjälpkort om du har ett färdtjänstintyg och kontaktar Västtrafik. Reshjälpskortet innebär att din ledsagare åker gratis i kollektivtrafiken när ni reser tillsammans.

Referat från kommittén för mänskliga rättigheters sammanträde den 25 oktober

Ett urval av ärenden:

Ansökan om forskningssamarbete mellan Lunds universitet och TD Tillgänglighetsdatabasen

Redovisning av avhandlingsprojekt om mänskliga rättigheter i Västra Götalandsregionen

Omvärldsbevakning gällande ledsagarintyg

Information:

På Västra Götalandsregionens startsida ligger nu en grafisk symbol för teckenspråksinformation mellan symbolerna för Language och Lyssna. Klickar man på den så kommer man till en portal där regionens teckenspråksfilmer finns samlade.

Beslut om föreningar och organisationer i kommittén för mänskliga rättigheters samråd 2019-2022 tas på sammanträdet den 6 december.

Den 30 november skickas det ut en webbenkät till samrådets företrädare som handlar om uppföljning av samrådsarbetet 2015-2018. Den finns också i pappersform om någon föredrar det. Hör av er till Åsa i så fall.

Den 3 december är det Internationella funktionshindersdagen som kommittén brukar uppmärksamma på Facebook. Förslag har kommit från Elaine och Mona.

Reflektion över kommitténs samråd, vad har varit bra och vilka utmaningar finns gällande samråd 2019-2022?

- Funktionshinderrörelsen har fått mindre att säga till om. Önskar att den stärks under den nya beredningen.
- Det behöver finnas fler controllers som utvärderar det regionen gör.
- Symtomatiskt att det står "vad har varit bra"
- Från Handikappkommittén till att bredda sig mycket till Kommittén för mänskliga rättigheter och nu bli en beredning. Hur mycket kommer funktionshindersrörelsen att synas framöver?

- Det som varit bra är vi från brukarsidan, vi har gemensamma värderingar. Ta till vara på vår kompetens. En brist att det varit så få politiker som deltagit i vårt samråd. Vågsålen ska inte väga lika för oss som de övriga personerna i samråden. Funktionshindersrörelsen är många fler. Det har varit bra att bjuda in olika personer.
- Jag har lärt mig jättemycket. Samarbetet med utvecklingen av E-journalen har varit jättebra. Tjänstemän som kommit och informerat har varit jättebra.
- Bra med fler personer från avdelningen som man kan kontakta. En bra grupp att arbeta i.
- Trögt. Arbetet med E-journalen var bra.

Stig-Olov avrundar och tackar för ett gott samarbete under mandatperioden och önskar alla en god jul och ett gott nytt år.